

Peremees (Viesturs Jansons, vasakul) palkab endale krati (Aivar Kallaste), et see talle varandust tassiks.

2x HARRI ROSPU

Kolm tilka verd ja kratt on sinu

Lavastaja Mai Murdmaa meisterdab Estonia teatris endale «Kratti»

Kratt tegutseb, öeldi, kui aasta tagasi süttis Mai Murdmaa balleti «Tuleingel» esietenduse eel Estonia teatrimaja. Nüüd on kratt jälle platsis – et tembutada reedel esietendavas Mai Murdmaa balletis.

KRISTIINA GARANCIS

Mai Murdmaa, teie lavastus on juba kuues Eesti esimese originaalballeti väljalase.

kategelane ametikohalt lahkudes endaga miljoneid kaasa. Inimene, kes sellega kaasa ei lähe või kellel pole oskust seda teha, tunneb ennast puudutatuna, tahab oma arvamuse välja öelda.

Millest «Kratt» on meisterdatud, kokku pandud?

Folkloori ma praktiliselt ei kasuta. Minu ballett on keegi

viidud viitega sellele, et ahnus liigub inimese järel ühest ühiskonnast teise ja inimene peab sellega ise hakkama saama. Lavastus lõpeb viiuldajaga taevas, et domineeriks millessegi jäävasse uskumise mõte.

Kes on laval ametis?

Tööprotsess koos tantsijatega oli äärmiselt nauditav. Enam paremat peremeest

Eksisteerib kaks erinevat koosseisu – «noored» ja «vanad». Kumbki interpreteerib «Kratti» erinevalt ja teistmoodi energiaga, noored toovad endaga kaasa hulga ootamatusi ja positiivseid üllatusi, nii et kindlasti tasuks vaadata mõlemat.

Küsimus pärast kolm korda üle vasaku öla sülitamist. Kas pärast «Kratti» hooaeg veel jätkub?

Kolm tilka verd ja kratt on sinu

Lavastaja Mai Murdmaa meisterdab Estonia teatris endale «Kratti»

Kratt tegutseb, öeldi, kui aasta tagasi süttis Mai Murdmaa balleti «Tuleingel» esietenduse eel Estonia teatrimaja. Nüüd on kratt jälle platsis – et tembutada reedel esietenduvast Mai Murdmaa balletis.

KRISTIINA GARANCIS

Mai Murdmaa, teie lavastus on juba kuues Eesti esimese originaalballeti väljalase. Miks sai just vana hea krati-tegemine teie uue balleti teemaks?

«Krattidest» olen näinud vaid Enn Suve balletti, mis mulle tegelikult väga meeldis, aga minu lähteimpulss on tema lavastuse omaga võrreldes hoopis teine. Suve tegi groteskse folkloorballetti. Minu «Kratt» on sündinud nn kodanikuimpulsi korras.

Krati-teema ei olnud muusika autorile Tubinale lihtsalt üks muinaslugu, vaid midagi väga inimlikku ja puudutatavat, tajusin selles suurt sisemist põlemist. Minu lavastus kajastab igivana kokkupõrget vaimsete ja materiaalsete väärtuste vahel. Elu materiaalset poolt ma loomulikult ei eita, kiusatus selle järele joosta on suur. Mis on inimesele aga kõige olulisem?

Postsotsialistlikus ühiskonnas toimub väärtuste ümberformeerumine, mille käigus tulevad teravamalt esile kõikused valikuvõimalused. Igaühele on lugeda-kuulda, kui palju võtab näiteks üks poliiti-

kategelane ametikohalt lahkudes endaga miljoneid kaasa. Inimene, kes sellega kaasa ei lähe või kellel pole oskust seda teha, tunneb ennast puudutatuna, tahab oma arvamuse välja öelda.

Millest «Kratt» on meisterdatud, kokku pandud?

Folkloori ma praktiliselt ei kasuta. Minu ballett on kaasaegne plastika, millele on mõningates episoodides antud rahvuslik koloriit.

«Krati» rahvastseenid on inspireeritud siiski veel inimeste südameis eksisteerivast ürgpuhtusest. Talusulane näiteks on poeet, keda iga ühiskond lollitab ja ninapidi veab.

Teise vaatusse tegevus toimub kaasajas. Muinasaeg ja kaasaeg on kontrastselt kokku

viidud viitega sellele, et ahnus liigub inimese järel ühest ühiskonnast teise ja inimene peab sellega ise hakkama saama. Lavastus lõpeb viuldajaga taevas, et domineeriks millessegi jäävasse uskumise mõte.

Kes on laval ametis?

Tööprotsess koos tantsijatega oli äärmiselt nauditav. Enam paremat peremeest kui Viesturs Jansons ette kujutada ei saa – tema rollile antud

nüansid ja groteskitaju arensid proovist proovi. Aivar Kallaste ja Dmitri Hartšenko on mõlemad ideaalsed kratid. Vladimir Arhangelski, kes esitab poeedist sulast, lausa januneb pärast Maria teatri puhta klassika tantsimise kogemust vabaplastilisema vormi järele.

Eksisteerib kaks erinevat koosseisu – «noored» ja «vanad». Kumbki interpreteerib «Kratti» erinevalt ja teistmoodi energiaga, noored toovad endaga kaasa hulga ootamatusi ja positiivseid üllatusi, nii et kindlasti tasuks vaadata mõlemat.

Küsimus pärast kolm korda üle vasaku öla sülitamist. Kas pärast «Kratti» hooaeg veel jätkub?

Mart Kangro, kes on praegu Estonia balletitruupi liige, hakkab peatselt uut lavastust tegema. Ta on väga huvitava maailmatajuga poiss ja valdab hästi kaasaegset stiili.

Talvel esietendub jazzballett, mis baseerub Lembit Saarsalu improvisatsioonilisel musitseerimisel ning kevadel leedulasest külaliskoreograafi Jurijus Smoroginase «Anna Karenina».

Kuidas Urbel ja Olbrei «Kratti» tegid

KRISTIINA GARANCIS

Esimene balleti moodi krati-tegemine leidis aset 56 aastat tagasi, 31. märtsil 1943 Vanemuise teatris Eduard Tubina muusika ja Ida Urbeli koreograafia järgi.

Lavalugu, mis põhines eesti rahvatantsul ja muistsetel lugudel maksamereliste konnarasvast küünalde ümber tantsimisest, peremehe rahaahnusest ja kolmel neljapäeväöl ristteel ellu äratatud kratist, on läinud ajalooan-

naalidesse kui Eesti esimene originaalballett.

Järgmine «Krati»-katsetus, mille võttis ette Rahel Olbrei (esietendus 24. veebruaril 1944), süütas kuuenda etenuse ajal Estonia teatrimaja ning hävitas partituuri ja orkestrimaterjali. Tegelik põhjus oli küll Tallinna pommitamine, kuid rahvasuu armastas rääkida, kuidas kõik olevat alguse saanud kratist.

Tantsuteoreetilised ideed, mis levisid maailmas 1930.–1940. aastatel, jõudsid

Saksamaal õppinud Ida Urbeli ja Rahel Olbrei vahendusel ka «Kratti». Kummastki lavastusest võis leida midagi Kurt Joossi tantsudraamadest – modernantsu ja klassikalise balleti sulamitest, milles on poliitiline teravus kõrvuti kunstilise süvenemisega; midagi sakslanna Mary Wigmani teooriatest tantsust kui metafoorsest maskist, kui alateadvuse ja üleloomulike jõudude kanalist; midagi José Limóni ja Lester Hortoni huvist etnilise tantsu vastu jne.

Mai Murdmaa